

Tłumaczenie dyskursów teoretycznych w humanistyce polskiej przełomu XX i XXI wieku

Głównym celem badań jest wieloaspektowa charakterystyka wybranych problemów tłumaczeniowych w powstałych po 1989 roku polskich przekładach tekstów napisanych oryginalnie w języku angielskim oraz francuskim i reprezentujących najważniejsze nurty teoretyczne w humanistyce od lat 60. XX wieku (poststrukturalizm i dekonstrukcję; feminizm, *gender studies*, *queer studies*; postkolonializm). Poza studiami konkretnych przypadków – opartymi o dane z analizy porównawczej oryginałów i przekładów oraz o informacje kontekstowe – projekt zakłada również zgromadzenie rozproszonych dotąd informacji na temat dynamiki i charakteru polskich przekładów tekstów teoretycznych po 1989 roku (jakie teksty jakich autorów były tłumaczone, kto je tłumaczył, gdzie i kiedy były publikowane, jak recenzenci komentowali przekłady, jak tłumacze komentowali swoje trudności, jak tłumaczono kluczowe pojęcia i cechy stylu poszczególnych tekstów).

Czerpiąc z osiągnięć badaczy zajmujących się zjawiskiem „wędrówki” teorii i pojęć w humanistyce zakładam, że teorie, idee i pojęcia w pewnym stopniu zmieniają swoje znaczenie i funkcje wraz ze zmianą języka i kontekstu. Żeby określić przyczyny, skutki i specyfikę tej zmiany, należy przyjrzeć się wyjściowemu usytuowaniu teorii, drodze, jaką pokonały, pozycji docelowej i nowym, przekształcającym użyciom. Znaczący wpływ na charakter takich wędrówek ma proces przekładu, który jednocześnie je umożliwia i jest przyczyną różnorodnych przesunięć. Dzieje się tak zarówno z powodu obiektywnych różnic między systemami i historiami języków, które uniemożliwiają oddanie pewnych aspektów, jak i z przyczyn kulturowych. Tłumacze i tłumaczenia na różne sposoby odpowiadają bowiem na potrzeby i normy kultury docelowej. Jako że podlegające tym uwarunkowaniom przekłady są jednym z podstawowych mediów przyswajania obcojęzycznych teorii, wyniki pogłębionych badań nad wymienionymi zagadnieniami mają przyczynić się do zdiagnozowania stanu współczesnej polskiej humanistyki i scharakteryzowania jej „archeologii”.